

Frankenstein

Mary Shelley

Aula de Literatura Vicens Vives

VICENS VIVES - EJEMPLAR DE MUESTRA - PROHIBIDA SU COMERCIALIZACION

Aula Literària

DIRECTOR
Paco Anton

ASSESSOR
Manuel Otero

Frankenstein

Mary Shelley

Introducció
James Rieger

Notes i activitats
Gabriel Casas

Traducció
Maria Antònia Oliver

Il·lustració
Fuencisla del Amo
Francisco Solé

Aula Literària Vicencs Vives

VICENS VIVES - EJEMPLAR DE MUESTRA - PROHIBIDA SU COMERCIALIZACIÓN

ÍNDEX

Introducció

Vida i obra de Mary Shelley	IX
Frankenstein	XXIX

Frankenstein

Prefaci	3
Introducció de l'autora	6
Carta I	17
Carta II	22
Carta III	27
Carta IV	29
Capítol I	40
Capítol II	47
Capítol III	57
Capítol IV	67
Capítol V	76
Capítol VI	86
Capítol VII	96
Capítol VIII	109
Capítol IX	120
Capítol X	128
Capítol XI	136
Capítol XII	145
Capítol XIII	153
Capítol XIV	161

Primera edició, 2006
Primera reimpressió, 2009
Segona reimpressió, 2017
Tercera reimpressió, 2017
Quarta reimpressió, 2024

DL B 32.826-2009
ISBN: 978-84-316-7119-8
Núm. d'Ordre V.V.: SZ38

© 1974, 1982 JAMES RIEGER
Sobre la "Introducció". Cedida per The University of
Chicago Press, Chicago, Illinois, EEUU

© MARIA ANTÒNIA OLIVER
Sobre la traducció. Cedida per
Columna Edicions Llibres i Comunicació, S.A.

© GABRIEL CASAS
Sobre les notes i les activitats

© FRANCISCO SOLÉ
Sobre les il·lustracions

© FUENCISLA DEL AMO
Sobre les il·lustracions

© EDITORIAL VICENS VIVES, S.A.
Sobre aquesta edició segons l'art. 8 del Reial Decret Legislatiu 1/1996.

Obra protegida per el RDL 1/1996, de 12 d'abril pel qual s'aprova el Text Refós de la Llei de Propietat Intel·lectual i per la normativa vigent que ho modifica. Prohibida la reproducció total o parcial per qualsevol mitjà, inclosos els sistemes electrònics d'emmagatzematge, per reproducció, així com el tractament informàtic. Reservat a favor de l'Editor el dret de préstec públic, lloguer o qualsevol altra forma de cessió d'ús d'aquest exemplar.

IMPRES A ESPANYA. PRINTED IN SPAIN.

MARY SHELLEY (1797-1851)

Vida i obra de Mary Shelley

Una ascendència de "reconeguda fama literària"

L'autora de *Frankenstein*, una de les obres més captivadores del romanticisme anglès, va néixer el 30 d'agost de 1797 al barri londinenc de Somers Town. Els seus pares, Mary Wollstonecraft i William Godwin, fervents defensors de l'amor lliure i detractors del matrimoni, s'havien casat cinc mesos abans per preservar la seva filla de la crueltat amb què la societat solia tractar els fills il·legítims. Tots dos formaven part d'un destacat grup d'artistes i pensadors radicals que es reunia a la llibreria de Joseph Johnson i mirava d'implantar a Anglaterra les idees de la Revolució Francesa. En aquest agitat ambient intel·lectual va néixer i va passar la infantesa Mary Shelley, per la qual cosa no és estrany que el pensament i l'obra d'uns pares de tan "reconeguda fama literària", en paraules de Mary, influïssin decisivament en la seva personalitat i en la seva carrera literària.

De tots els pamflets publicats pels components del cercle de Johnson, cap no va causar tant impacte com l'obra de **William Godwin** *Investigació sobre la justícia política* (1793). En aquest assaig polèmic, el pare de Mary Shelley defensava que, quan la ment aconsegueixi alliberar-se de supersticions, passions i costums ancestrals, sorgirà un home lliure i racional que durà a terme accions virtuoses que seran útils tant per a ell mateix com per a la societat. L'ésser humà, cada cop més savi i més perfecte, acabarà venent les malalties i l'envelliment fins a assolir la immortalitat. Les lleis, els tribunals de justícia,

Soc ginebrí de naixement i la meva família és una de les més distingides d'aquella república.¹ Els meus avantpassats varen ser, durant molts anys, consellers i síndics, i el meu pare va ocupar diversos càrrecs públics amb honor i reputació. Era respectat per tots els qui el coneixien per la seva integritat i l'atenció infatigable amb què es dedicava als afers públics. Va passar els dies de la seva joventut sempre ocupat en els assumptes del país. Circumstàncies variades varen impedir que es casés més prest;¹ no va ser fins que la seva vida començava a declinar quan va esdevenir marit i pare de família.

Com que les circumstàncies del casament il·lustren el seu caràcter, no em puc estar de relatar-les. Un dels seus amics més íntims era un comerciant que, d'una posició benestant, va caure en la pobresa per causa de nombroses desgràcies. Aquest home, que es deia Beaufort, era de naturalesa orgullosa i inflexible, i no podia suportar viure en la pobresa i l'oblit al mateix país on abans s'havia distingit pel seu rang i la seva magnificència. Així doncs, després de pagar els deutes de manera honorable, es va retirar amb la seva filla a la ciutat de Lucerna,² on va viure ignorat i en la misèria. El meu pare estimava Beaufort amb l'amistat més sincera i el va entristir molt la

1 *prest*: aviat.

1 Ginebra va ser en la pràctica una república independent de Suïssa fins el 1814.

2 Lucerna és la capital del cantó suís del mateix nom. La travessa el riu Reuss, que es menciona unes línies més avall.

seva retirada en aquelles circumstàncies tan desafortunades. Deplorava amargament el fals orgull que va impulsar l'amic a una conducta tan poc mereixedora de l'afecte que els unia. Sense perdre temps, es va esforçar a buscar-lo amb l'esperança de persuadir-lo a començar de bell nou amb el seu crèdit i la seva assistència.

Beaufort havia pres mesures efectives per amagar-se, i varen passar deu mesos abans que el meu pare el trobés. Molt content per la descoberta, va anar corrents a la casa, situada en un carrer humil prop del Reuss. Però quan hi va entrar, només la misèria i la desesperació li varen donar la benvinguda. Beaufort havia salvat una petita suma de diners de l'ensulsiada² de la seva fortuna, tot i que era suficient per proporcionar-li subsistència uns quants mesos, mentre esperava trobar alguna feina respectable a casa d'un comerciant. En conseqüència, va passar aquest interval de temps inactiu, i com que tenia tant de temps per reflexionar-hi, la seva aflicció va esdevenir més pregona³ i inquieta, fins que se li va apoderar de la ment i, al cap de tres mesos, jeia al llit malalt, incapaç de cap esforç.

La filla en tenia cura amb gran tendresa, però veia amb desesperació que els pocs estalvis decreixien ràpidament i que no tenien cap altra perspectiva d'ingressos. No obstant això, Caroline Beaufort tenia un caràcter poc comú, i el seu coratge va créixer per sostenir-la en l'adversitat. Va trobar una feina senzilla: trenava palla, i per diversos mitjans aconseguia guanyar una misèria per continuar subsint.

Varen transcórrer uns quants mesos d'aquesta manera. El pare va empitjorar i ella passava encara més temps atenent-lo, de manera que els mitjans de subsistència minvaven. El mes que feia deu, el pare va morir als seus braços i la va deixar òrfena i arruïnada. Aquest darrer cop la va aclaparar. Estava agenollada al costat del taüt de Beaufort, plorant amargament,

2 *ensulsiada*: esfondrament.

3 *pregon*: profund.

quan el meu pare va entrar a la cambra. Va ser com un esperit protector per a la pobra noia, que se li va confiar. Després de l'enterrament de l'amic, la va portar a Ginebra i la va deixar sota la protecció d'un parent. Dos anys després d'aquests fets, Caroline es va convertir en la seva muller.

Hi havia una diferència d'edat considerable entre els meus pares, però això semblava que estrenyia molt més els llaços d'afecte. El pare tenia un sentit tan recte de la justícia que li calia tenir en molt bon concepte una persona per estimar-la profundament. Potser en altre temps havia sofert un desenyan per la indignitat d'una estimada i això l'havia predisposat a donar gran valor a la persona que havia triat com a esposa. Hi havia molta gratitud i devoció en l'afecte que sentia per ma mare, que diferia totalment del repapieig decadent de l'edat, car s'inspirava en la reverència per les virtuts i en el desig de ser, d'alguna manera, una recompensa a les misèries que ella havia passat. Això donava una gràcia inexpressable al seu capteniment⁴ amb ella. Tot el que feia era segons els seus desitjos i la seva conveniència. Feia tot el possible per resguardar-la, com un jardiner protegeix una flor exòtica de qualsevol vent aspre, i l'embolcallava amb tot el que pogués produir emoció agradable en el seu esperit dolç i bondadós. La seva salut, i fins i tot la tranquil·litat del seu, fins llavors, esperit constant, havien estat sacsejats per tot allò que havia hagut de passar.

Durant els dos anys que precediren el seu casament, el meu pare va anar deixant gradualment tots els càrrecs públics. Immediatament després de casar-se, varen buscar l'agradable clima d'Itàlia; el canvi d'escenari i l'interès per un viatge per la terra de les meravelles van contribuir a restablir el seu cos afeblit.

D'Itàlia varen passar a Alemanya i a França. Jo, el seu primer fill, vaig néixer a Nàpols, i els acompanyava en els seus viatges. Vaig ser fill únic durant uns anys. Ells dos estaven

⁴ *capteniment*: comportament.

molt units i semblava que treien inexhauribles dosis d'afecte de la mina d'amor que tenien i el vessaven sobre meu. Els primers records que tinc són les carícies tendres de la mare i el somriure benivolent del pare quan em mirava. Era la seva joguina i el seu idol. Encara més: era el seu fill, la criatura innocent i desvalguda que el cel els havia atorgat, a qui havien d'educar per al bé i la sort futura del qual era a les seves mans per dirigir-la cap a la felicitat o la desgràcia, segons com complissin el seu deure envers mi. Amb aquesta consciència profunda del que devien a l'ésser a qui havien donat vida, afeïda a l'actiu esperit de tendresa que els animava, es pot ben imaginar que a cada hora de la meva infància vaig rebre una lliçó de paciència, de caritat, d'autocontrol, i així vaig ser guiat amb una corda de seda, de manera que tot em semblava una successió d'alegries.

Durant molt de temps vaig ser l'únic objecte de la seva atenció. La meva mare desitjava molt tenir una filla, però jo era el seu únic plançó.⁵ Quan tenia uns cinc anys, en un viatge més enllà de les fronteres d'Itàlia, passaren una setmana a la vorera del llac de Como.³ La seva bondat natural sovint els impulsava a entrar a les cases dels pobres. Això, per a la meva mare era més que un deure: recordant com havia sofert i com havia estat alliberada del sofriment, se sentia obligada a actuar d'àngel guardià dels afligits.

En un dels seus passeigs, els va atreure l'atenció una cabana molt pobra situada en un plec de la vall; era desolada, amb un nombre indeterminat d'infants mig nus al voltant, i mostrava la penúria de la pitjor manera. Un dia que el pare se n'havia anat a Milà, vaig acompanyar la meva mare a visitar la cabana. Hi va trobar un pagès i la seva dona, que treballaven durament, doblegats per la necessitat i per la fatiga, repartint l'escàs menjar entre cinc criatures famolenques. Entre aquests cinc infants n'hi va haver un que va cridar l'atenció

⁵ *plançó*: fill.

³ El llac de Como està situat a la Llombardia, al nord d'Itàlia.

de ma mare. Semblava diferent dels altres, que eren petits bergants d'ulls foscos. Aquella nena, en canvi, era primeta i molt rossa; els seus cabells eren d'un daurat molt brillant i, malgrat la pobresa dels vestits, semblava que duia una corona de distinció sobre el cap. El front era clar i ample, els ulls blaus serens, els llavis i la forma de la cara eren d'una sensibilitat i d'una dolcesa tan expressives que ningú no podia mirar-la sense pensar que era d'una altra espècie, una criatura vinguda del cel, amb un segell celestial a totes les faccions.

Quan la camperola va notar que la meua mare mirava amb ulls extasiats aquella noieta encantadora, es va apressar a explicar-li'n la història. No era un infant seu, sinó la filla d'un noble milanès. La seva mare era alemanya i havia mort en donar-li vida. La nena havia estat confiada a aquella bona gent perquè la criessin; aleshores vivien en més bona situació. No feia gaire que s'havien casat i el seu fill gran acabava de néixer. El pare que els havia confiat la nena era un d'aquells italians educats en el record de l'antiga glòria d'Itàlia, un d'aquells *schiaivi ognor frementi*⁴ que lluitaven per alliberar el seu país; però va ser víctima de la feblesa de la pàtria. Si havia mort o si encara es consumia als calabossos d'Àustria,⁵ això no ho sabien. Les seves propietats havien estat confiscades i la seva filla s'havia convertit en òrfena i mendicant. Va continuar vivint amb els pares adoptius i, en aquella llar rústega, va florir més bonica que una rosa de jardí entre foscos esbarzers.

Quan el pare va tornar de Milà, em va trobar jugant al vestibul de la nostra vil·la amb una criatura més bonica que un

⁴ *Schiaivi ognor frementi*: 'esclaus sempre furiosos'. La frase al·ludeix a la submissió del poble italià per part de l'Imperi austrohongarès.

⁵ Al llarg dels segles XVIII i XIX Itàlia va ser envaïda per diverses potències europees. Àustria va ocupar Milà i la seva regió el 1815, després de la caiguda de l'Imperi francès. Mary Shelley sembla que aquí al·ludeix a la resistència dels milanesos davant d'aquesta invasió, que va ser reprimida amb molta duresa per l'exèrcit austríac, la qual cosa constituiria un anacronisme per part de l'autora, ja que els fets de la novel·la transcorren en un període anterior.

Activitats

1 GUIA DE LECTURA

1.1 Les cartes de Robert Walton

La primera part de la novel·la la constitueixen les quatre cartes que Robert Walton escriu a la seva germana Margaret Saville. A través d'aquesta correspondència coneixem **la personalitat i les ambicions** d'aquest viatger inquiet i se'ns presenta la història de Frankenstein.

a Per què emprèn Walton el viatge al pol Nord? Com s'imagina que és aquella regió del planeta? (p. 17-18)

A Walton el domina **una inquietud**: "És una cosa que està en la meua ànima i que no comprenc" (p. 25).

b Què l'ajuda a "no tenir por del perill o de la mort"? (p. 18, 20 i 25)

El viatger confessa a la seva germana que ell és una persona **solitària** i que necessita **un amic**.

c Com creu que hauria de ser l'amic que busca? (p. 22)

Mig atrapat pel gel, els tripulants del vaixell veuen un "ésser" que té "la forma d'un home", però que sembla "gegantí" dirigint un trineu, i l'endemà descobreixen un home en "condicions calamitoses" sobre una massa de gel a la deriva.

d Què opina Walton de l'home a qui rescaten? (p. 32, 35 i 37)
Què li respon el desconegut quan Walton li expressa el seu "anhel per tenir una afinitat més íntima amb una altra ment companya"? (p. 36)

Walton es confia al desconegut i li confessa "la passió ardent de la meua ànima" i "que estaria content de sacrificar la meua fortuna, l'existència, les esperances, a favor d'aquesta empresa. La vida o la mort d'un home són un preu molt baix a pagar per l'**adquisició dels coneixements** que busco, que podria emprar en benefici de la humanitat" (p. 35-36).

- e Quina resposta dona el desconegut a aquestes paraules? (p. 36 i 38) Diries que aquests dos personatges són dos esperits afins? Per què?
- f Per quin motiu Frankenstein decideix explicar la seva història a Walton? (p. 38)
- g Quines expectatives creen en el lector les cartes de Walton i, sobretot, les paraules amb què les acaba? (p. 39)

1.2 Relat de Frankenstein. Infància i adolescència (Caps. I i II)

El relat de Frankenstein és la **història d'un aprenentatge de vida**, un *Bildungsroman*, que pretén explicar les raons per les quals el narrador ha arribat a la situació en què es troba. I com sempre passa en aquest gènere, el protagonista comença narrant-nos la seva infantesa. Per a Frankenstein, la **família** i l'**educació** aconsegueixen un paper crucial en la seva vida.

- a Quina consideració social té el seu pare? Per què es casa amb Caroline Beaufort? Com tracta la seva dona? (p. 40-42)
- b Quins són els valors que els pares de Victor intenten inculcar al seu fill? (p. 43) Per què adopten Elizabeth Lavenza? (p. 43-44) Què pensa Victor, al capdavant, de la seva infantesa? (p. 48)

Elizabeth Lavenza i **Henry Clerval** seran dos puntals en l'existència de Victor.

- c Com és descrita Elizabeth per Frankenstein? Quina relació s'estableix ben aviat entre tots dos? (p. 44-46) En què es diferencien els seus caràcters? (p. 47) Quin efecte beneficiós provoca Elizabeth sobre Victor i Clerval? (p. 49)

Des d'un primer moment, Victor Frankenstein ens descriu una i altra vegada les **inquietuds** i **aspiracions** que l'aclaparen.

- d Què l'obsessiona des del principi? (p. 49) Quins altres projectes acaricia? (p. 52 i 54) En què creien els autors que sedueixen Victor? (p. 50-51; llegeix també les notes del text). Tanmateix, quina nova teoria fa que desestimi aquests autors? (p. 55)

El narrador no deixa d'anticipar-nos les conseqüències desastroses de l'entestament de Frankenstein.

- e Amb quina imatge suggereix el futur que haurà d'afrontar? Amb què diu que associa el "mal" i la "felicitat"? Així doncs, per què no renuncia al seu propòsit? (p. 56)

1.3 Relat de Frankenstein. Estudis i experiment (Caps. III-V)

La mort de la mare de Victor és per al protagonista un "**presagi**" de la seva "misèria futura".

- a Què causa la mort de Caroline Beaufort? (p. 57)

Victor Frankenstein ingressa a la universitat d'Ingolstadt i, poc després d'arribar-hi, conversa amb el professor Krempe.

- b Què opina Krempe sobre els alquimistes que tant obsessionen Victor? (p. 61) I el professor Waldman? (p. 64-65) Tot i amb això, quina decisió pren Victor? (p. 62-65)

Frankenstein decideix investigar l'origen del **principi de la vida**, un "misteri" que la "covardia o la negligència" dels estudiosos han impedit desxifrar.

- c Què fa Frankenstein per aclarir aquest misteri? (p. 69-72) Això no obstant, el personatge no té gaire clar el que està fent. Cita algunes frases que ho demostrin (p. 72-75) Una vegada més, de què el prevé Walton? (p. 70-71)

Després de dos anys de feina, el jove científic aconsegueix donar vida a un ésser que ha creat seleccionant "uns trets bells".

- d Això no obstant, quin aspecte té aquest ésser? Com reacciona Frankenstein quan la seva Criatura cobra vida? (p. 78-80) Et sembla una reacció coherent?
- e Quin significat atribuiries al malson que té el jove aquella nit? (p. 78) En quin estat queda Victor després d'haver aconseguit el seu objectiu? (p. 83-84) A què l'atribueixes?

1.4 Relat de Frankenstein. L'assassinat de William (Caps. VI-X)

Henry Clerval aconsegueix que el seu pare li permeti estudiar a Ingolstadt justament quan Victor més necessita el seu amic. També la

carta d'Elizabeth Lavenza té un efecte balsàmic sobre la salut del seu estimat "cosí".

- a Com l'ajuda Clerval? (p. 84 i 93)
- b A la carta d'Elizabeth, per què creus que la jove explica a Victor la història de Justine? (p. 87-89)

Quan Frankenstein se sent del tot recuperat, una carta del seu pare li comunica que el seu germà William ha estat assassinat.

- c Per què Elizabeth se sent culpable de la mort de William? (p. 97)

De retorn a Ginebra i en una nit de tempesta, Frankenstein veu el "diable immund a qui jo havia donat vida", i de seguida sospita que ell és l'assassí del seu germà.

- d Per què no el denuncia? (p. 104)
- e Quines proves semblen incriminar Justine de l'assassinat de William? (p. 110) Per quina raó acaba la noia confessant-se culpable? (p. 116)
- f Quins motius té Frankenstein per sentir-se culpable i com expressa la seva consciència de culpabilitat? (p. 104 i 117-122)

Per buscar un cert alleujament als seus sofriments insuportables, Victor emprèn una excursió a les muntanyes, i la naturalesa li retorna la pau. Però quan arriba a la glacera de Montanvert troba el monstre i li planta cara.

- g Com se sent la Criatura i de què acusa el seu creador? Amb quines figures bíbliques es compara i per què? Què suplica a Frankenstein? (p. 132-134)
- h Al final, per què Frankenstein accedeix a escoltar el relat de la seva Criatura? (p. 135)

1.5 Relat de la Criatura. Un memorial de greuges (Caps. XI-XVII)

La narració del monstre és, com abans la de Frankenstein, la història d'un **aprenentatge de vida** amb la qual la Criatura pretén que el seu creador entengui les raons que expliquen el seu comportament i accedeixi a la petició que li fa.

- a Com se sent la Criatura des del moment en què cobra vida? (p. 137) Què succeeix després que contacta per primera vegada amb els éssers humans? (p. 139-140)

La Criatura fuig dels pagesos i es refugia en un cobert, des d'on observarà els membres de la **família De Lacey**, de qui aprendrà un munt de coses.

- b Què és el que més li impressiona dels De Lacey? (p. 145) En què li canvien els sentiments i l'actitud davant els éssers humans i per què? (p. 146-147)
- c Com reacciona el monstre davant la seva pròpia lletjor? (p. 149) I davant la primavera? (p. 152)

L'arribada de Safie serveix perquè la Criatura aprengui l'idioma i **es formi intel·lectualment** amb les lliçons que els De Lacey imparteixen a la jove turca i amb els llibres que li llegeixen en veu alta.

- d Després de conèixer el contingut del llibre *Les ruïnes*, de Volney, quines lliçons aprèn el monstre sobre l'home i la societat humana? (p. 158) Des del seu punt de vista, on condueix el coneixement? (p. 159) Després d'admirar els valors de la família, què sent? (p. 160)

El monstre es commou amb el *Werther* de Goethe, i després de conèixer les *Vides paral·leles* de Plutarc es desperta en ell "un gran ardor per la virtut i una gran repulsió pel crim".

- e Però per què *El paradís perdut* és el llibre que més l'emociona? (p. 171)
- f Per què maleeix Frankenstein després de llegir-li el diari? (p. 172-173) Què necessita desesperadament? (p. 174) Què sent quan és rebutjat pels De Lacey? (p. 179-180) Quina decisió pren llavors? (p. 184)

La primavera alegre altra vegada el cor de la Criatura fins al punt que afirma que "vaig gosar ser feliç".

- g Quina bona acció realitza ara el personatge i de quina manera és 'recompensat'? (p. 185-186) Què li passa unes setmanes més tard? (p. 187-189)

Frankenstein

Obsesionado por desentrañar los secretos de la naturaleza y descubrir el principio de la vida, el joven Victor Frankenstein se enfrasca en la creación de un ser humano, para lo cual saquea tumbas y ensambla miembros de cadáveres, a los que les aplica la “chispa vital” de la corriente eléctrica. Sin embargo, tan pronto cobra vida, la monstruosa criatura es rechazada por el atormentado científico y perseguida y maltratada por las gentes, pese a la bondad con que se comporta. Para buscar alivio a la insoportable soledad y al sufrimiento que lo atenazan, el “monstruo” recurre a su creador y acaba protagonizando un fatídico enfrentamiento con él. Mary Shelley (1797-1851) tan solo tenía dieciocho años cuando compuso *Frankenstein*, pero esta obra clave del romanticismo revela una sorprendente madurez. En ella Shelley no solo cuestiona la desatinada ambición que lleva a su protagonista a usurpar el poder divino y a privilegiar la ciencia sobre los sentimientos, sino que nos transmite una enseñanza tan antigua como la que se contiene en el Génesis: la sabiduría trae consigo la pérdida de la inocencia y conlleva el sufrimiento.

Aula de Literatura

La presente edición, ilustrada magníficamente por Francisco Solé y Fuencisla del Amo, cuenta con una introducción y unas notas aclaratorias, y se completa con una sección final de actividades donde la obra se analiza en detalle.

ESCANÉAME

MIXTO
Papel | Apoyando la
silvicultura responsable
FSC® C169028

ISBN: 978-84-316-7174-7

1 2 8 6 8

9 788431 671747